

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN
SURAT.

Manuscripts Library

S.D.P.B.

Coll. No. 558

Āhnikā vidhi

Title Āhnikā vidhi

CHUNILAL GANDHI VIDYABHAVAN, SURAT

Shastri Dinmanishankar Pustak-Bhandara

No. : 558 Subject : Dharmaśāstra.
Puranic Rit.

Title : (a) Ahnika vidhi
(b) Anantika katha

Author : — Scribe : Isvaraji Dixite

Date of the work : — Date of the Ms. : —

Place of the work : — Place of the Ms. : —

Size : 9.1" by 5.3" Extent : 17 fol.

Language : Sanskrit Script : Devanagari

Remarks : —

अनंतव्रतनीकथापत्र ५

तद्वा...
कर्मरतयापण
कलानंतस्तुत्वाजि
सतयाज्योचमनं
रुचिवा
माम

॥ अनुः शिवाय ॥ ॥ श्रीलक्ष्मण उवाच ॥ अनंतव्रतमस्त्ययमव
 स्त्रीणां चैव युधिष्ठिर ॥ ॥ अक्षपदे चैव च दर्श्यां मासेनाद्रपद
 सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ लक्ष्मणो यं तयाख्यातो यत्ननेत
 नाग आहो विदतस्तत्तकः स्मृतः ॥ ३ ॥ परमात्मा यवानंतनुता ह्यत्र लब्धवती ॥
 पो नंत संज्ञो वै तथ्यं ब्रुविकेशव ॥ ४ ॥ श्रीलक्ष्मण उवाच ॥ अनंत इत्यहं पार्थ मम रूपं निबो
 ध ॥ आदित्यादिषु वारेषु यः काल उपपद्यते ॥ ५ ॥ कलाकाष्ठासु कृत्वादिदिन
 रात्रि शरीरवान् पक्षमा मर्चयिष्याणि युग कल्पय्य वस्तुया ॥ ६ ॥ योयं कालो मया
 ख्यातः सो नंत इति कीर्त्यते ॥ सोऽहं कालो व्यतीतोऽस्मि नुवो नारावताराणां ॥ ७ ॥
 दानवानां विनाशाय वस्तु देव कुलेऽनंतं ॥ मां विदुर्नंतो वे पार्थ विस्तुं लक्ष्मणं हरिं शिवं
 ॥ ८ ॥ ब्राह्मणां नास्करं शेषं सर्वव्यापिनमीश्वरं ॥ विश्वरूपं महाकालं सृष्टिं संहारका
 रकं ॥ ९ ॥ प्रत्ययार्थं मया पार्थ तव रूपं प्रदर्शितं ॥ सर्वमेव महाबाहो योगी ध्येय मनो

पमं ॥ १० ॥ विश्वरूपं मनंतं च यस्मिनिंशु उदृष्ट्वा ॥ वसवो ह्येता दशाऽकृतिश्चा एका दशा
 निनाः ॥ ११ ॥ मयन्नपयः मसुद्राश्च पर्वताः सरितोऽपुमां नक्षत्राणि दिशोऽहमिः पानां
 तर्तुवः श्रयाः ॥ १२ ॥ मां कुरु द्यात्र संदेहो माहं पार्थ न संशयः ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ अनंतव्र
 तमाहात्म्यं विधिं विधि विदां वरः ॥ १३ ॥ किं पुण्यं किं फलं तस्य अनंतव्रतानुष्ठानं
 केन चाहो पुराचीर्हमिच्छे केन प्रकाशितं ॥ १४ ॥ एतन्नमस्तं विस्तीर्णं यि ब्रह्म नंतव्र
 तं हरे ॥ श्रीलक्ष्मण उवाच ॥ आसीत्पुनराक्षतयुगे सुमंतो नाम वैद्विजः ॥ वसिष्ठो गोत्रोत्प
 न्नः मधुरूपं चतुर्गोः सुतां ॥ १५ ॥ दीक्षां नामोपये मेनां वेदोक्त विधिना ततः ॥ तस्याः
 कालेन संजाता दुहितानंतलक्षणा ॥ १६ ॥ शीलानामसुरशीलामावर्द्धते पितृम
 ह्नि ॥ माता च तस्याः कालेन हारदाहेन पीडिता ॥ १७ ॥ विनशाशनदीतीरं नृप
 स्वगश्चिरं ययौ ॥ सुमंतो पितृनां विधर्मं पुंसः सुतां पुनः ॥ १८ ॥ ऊर्जरे तथा ॥ १९ ॥
 न कर्कशां नामनामतः ॥ दुःशीलां कर्कशां चंडी नित्यं कलानंतं स्रज्ज्वालि
 पिशीलापि पुगे हि गृहार्चनरता वनौ ॥ कुरुस्व तं गृहं सैन्याऽजं च मनो

चात्रुं गिक वलौ चनी नपी नमिता सितैः स्वस्तिकैः ॥ ११ ॥
 नः ॥ १२ ॥ शीला दृष्टा सुमंतेन स्त्री विष्ठा यौवने स्त्रिता कस्मै
 चार्ये वंसदुःखिनः ॥ १३ ॥ पिता ददौ सुनी प्राय कौडि न्यायम्
 वेद विधिना विवाह मकरोत्तदा ॥ १४ ॥ निघृत्योद्वाहिकं सर्वं प्रोक्तवान् कश्च
 शां हिजः किं विद्यायादिकं देयं नामात्रुः परितोषकं ॥ १५ ॥ तद्वत्वा कर्कशा
 कुद्वा प्रोक्त्वा यद्दुःखं मंडलं पेटायां सुखितं बद्धा दत्वा शीर्गम्यतामिति ॥ १६ ॥
 नोज्या वशिष्ठं ह्येन पाथेयं चकार सा ॥ कौडि न्योपि विवाह्येनां पथि गच्छ
 नरानैः शानैः ॥ १७ ॥ शीलां सुशीला मादाय नवो जंगोरथे नहि मध्याह्ने नो
 ज्य वेलायां ममुत्तरीयं सरित्ते ॥ १८ ॥ ददर्श शीला मास्त्रीणां समूहं रक्त वाम
 सां चतुर्दश्या मर्चयंतं तत्क्या देयं पृथक् पृथक् ॥ १९ ॥ उपगम्य शानैः शीलाप
 प्रहृष्टीक दंबकं आर्याः किमेतन्मे ब्रूत किं नाम ब्रूत मीदृशं ॥ २० ॥ ता उचुयो
 पितः सर्वाश्च नंतो नाम विक्रतः ॥ मा ब्रवीदहमप्येतं करिष्ये ब्रूत मुत्तमं ॥ २१ ॥

विधाने कीदृशं ह्यत्र किं दानं कस्य ह्यजनं ॥ त्रियुचुः ॥ शीले पक्वान्न प्रसुप्त्य पुत्रास्तः स
 धृतस्य च ॥ अहं विप्राय दत्तं मर्दं मात्मनि नोजनं ॥ २२ ॥ कर्तव्यं सरित् स्त्रीरि कश्मं क्र
 त्वाहोरिमां स्नात्वा नंतं समन्य च मंडले गधदिपकैः ॥ २३ ॥ शुष्ये धीपे चाने वेद्ये प्यी
 तव चैव कं क्रमेः ॥ जातरूप मयं हत्वा शंखचक्र गदाधरः ॥ २४ ॥ मापकेन सुवर्णे
 न तद्वद्वादिन वा पुनः ॥ तस्यो अतो दृढं ह्यत्र कं क्रमारक्त दोरकं ॥ २५ ॥ चतुर्दश ग्रंथि
 संयुक्तं वामे करतले न्यसेत् ॥ वामे करतले स्त्रीणां दक्षिणे पुरुषस्य च ॥ २६ ॥ मंत्रेणा
 नेना राजेन्द्रया वद्वर्षं मापयेत् ॥ २७ ॥ अनंतं स मार महा ममुद्रे मग्रां अमर्कं हर
 वा सुदेवा ॥ अनंतरूपी विनियोज्य स्वचनं तस्त्राय नमो नमस्ते ॥ २८ ॥ अनेन
 दोरकं बद्धा नोक्तव्यं स्वसु मासनैः ॥ ध्यात्वा नारायणां देवमनंतं विष्णुं ॥ २९ ॥
 चतुर्वाचं ते व्रजे द्वे रमदं प्रोक्तं ब्रूतं तव ॥ सापि क्रत्वा ब्रूतं च कर्तुं न तस्त्र दत्वा चि
 ॥ ३० ॥ पाथेय शेषं विप्राय दत्त्वा चतुर्वाचं तथैव च ॥ पुनर्जगाम ॥ ३१ ॥
 ॥ ३२ ॥ नन्नामैव शनकैः प्रत्ययस्तद्वाणा दत्तं तेना नोक्तं वा

गृहाभ्रमं प्रियायुक्कंधनधान्यसमाकुलोऽत्राकुलायुक्
 ४२॥ मापिमाणिक्यकांचीनिर्मुक्ताशरविन्दपितादिभ्यः
 प्रतिमानवत् ॥ ४३॥ कदाचिदुपविष्टेन दृष्टं बद्धं सुदोरकं शर
 साक्षेपं त्रोटितं रुषात् ॥ ४४॥ कोनंत इति जल्योयं क्रवतातेन पांडुररुक्
 कलेवक्रौहाहासत्वाप्रधाविता ॥ ४५॥ शीलागृहीत्वा तश्च त्रंहीरमभ्यसमाक्षि
 पत् ॥ तेन कर्मविपाकेन तस्य माश्रीः क्षयंगता ॥ ४६॥ गोधनं तस्कारेन शतं दृष्टं क्र
 द्धनं कृतं ॥ यद्यस्मादागतं गेहे तत्रैव गतं पुनः ॥ ४७॥ क्षजनेः कलहं मित्रे
 बंधनं तज्जनितया ॥ अनंताक्षेपदोषादरिद्रं पतितं गृहे ॥ ४८॥ मनसा ध्यायन्
 नंतं कद्रुक्ष्यामीतिकेशवं ॥ न कश्चिद्वदते लोके तेन साङ्गं धुविष्टिराततो जगाम
 कौण्डिन्यो निर्वेदाद्वनगकरं ॥ ४९॥ मनसा ध्यायन् नंतं कद्रुक्ष्यामीतिकेशवं ॥ ब्र
 तं निरगन्तं गृह्य ब्रह्मचर्यजपं हरिं ॥ ५०॥ विकृतः प्रययौ पार्थसौ रायं जनव
 जितिं ॥ तत्रापश्यन् महाहृतं फलितं धुषितं तथा ॥ ५१॥ वज्रितं पद्मि संघातः क्ष

षण्मधनं यथा ॥ तमष्टब्रूयानंतः कचिदुष्टो महादुमः ॥ ५२॥ तं ब्रूहि सोऽप्यवाचैनं नानंतं वेश्य
 हं हि जा ॥ एवं निराहृतस्तेन गां ददशमिव श्रमां ॥ दृष्ट्वा मध्ये प्रधावन्ती मितश्चेतश्च पांडव ॥ ५३॥
 सो ब्रवीद्धेनुके ब्रूही यद्यनंतस्त्रयेक्षितः ॥ गौरुवाचाथ कौण्डिन्यं नानंतं वेश्य हं हि जा ॥
 ततो ब्रजं ददशायि गोवृषं शाङ्गलेक्षितं ॥ दृष्ट्वा प्रभुगोस्वामिन्नानंतो लक्षितस्त्रया ॥ ५४॥
 गोवृषस्त्रयवाचाथ नानंतो लक्षितो मया ॥ ततो ब्रजं ददशायि रम्यं पुष्करणी द्वयं ॥ ५५॥
 अद्याद्य जलकक्षोत्तैर्वशीपर्यंकं संकुलं ॥ अन्नं कुक्षुदकक्षारेः कमनोत्पन्नमंडितं ॥ ५६॥
 सेवितं त्रारे हं मिश्रकैः कारंडकैर्विकैः ॥ तमष्टब्रूहि नानंतो लक्षितो नोपलक्षितः ॥ ५७॥
 उचुः पुष्करिण्याते नानंतं विद्वहे द्विजं देवा ॥ ततो ब्रजं ददशायि गतं दंतं कुजरं तथा ॥ ५८॥
 नावप्यवाच कौण्डिन्यो ताभ्यामिति निवेदितं ॥ नास्मानिर्वक्षितो नंतस्त्रयं ब्रूत्वा नि
 दह ॥ ५९॥ तस्मिन् क्षणे परिश्रान्तं कौण्डिन्यं ब्राह्मणो तमे ॥ क्षतया ॥ ६०॥
 चक्षः समजायत ॥ ६१॥ दृष्ट्वा ब्राह्मणरूपेण इत एहीकवा ॥ ६२॥ अथ च मनं
 गृहं गृहीत्वा दक्षिणे करे ॥ ६३॥ स्वां पुरीं दशयामास

तत्र तस्य मासं ॥

निविष्टमात्मानं नरसिंहा मनेषुते ॥६३॥ पापं भुङ्गं रवकं
 मविप्रार्थयेत् किं विप्रस्येति ॥६४॥ विद्वत्तिने ह्येवा तं तमनं तप
 जो नंतनुवाच परया सुदा ॥६५॥ पापो हं पापकमहिं पापात्मा पाप
 मां भुंरुगीकाक्षमव पापहरो हरिः ॥६६॥ अद्य मे मफलं जन्म जीवितं च भुज
 यत्तवा क्रिमुगा ब्रूये मृडामे नमरायते ॥६७॥ तच्छ्रुत्वा नंतदेवोऽपि ददौ तस्मै वर
 त्रयं ॥ दारिद्र्य नाशं धर्मं च विष्णुनो कंतया क्षयं ॥६८॥ प्रतिगृह्य द्विजोऽप्याह तगव
 न्यन्मये दितं ॥ सत्तृप्तदृष्टः कागोऽवृष्टः पुष्करिणीद्वयं ॥ कंवरं कुंजरं चैव देवतं
 ब्रूहितत्वतः ॥६९॥ अनंतनुवाच ॥ सत्तृप्तदृष्टो विप्रोऽमोपेति नो वेदगर्वितः ॥ अ
 सीद्विद्यां न च प्रादा विष्णोऽत्यस्तु तां गतः ॥७०॥ मागौर्वसुधगदृष्टानिष्कनाया
 त्वयोदिता ॥ मदं नो गोघृष्टो दृष्टो नो नाथ ॥ यस्त्वयोदितः ॥७१॥ धर्माधर्मव्यवस्थानं
 तच्च पुष्करिणीद्वयं ॥ परस्परं पचारेण ब्रतं च ॥ एतदेव हि ॥७२॥ स्वरः क्रोधः स्तयाद
 ३
 ४
 ५
 ६
 ७
 ८
 ९
 १०
 ११
 १२
 १३
 १४
 १५
 १६
 १७
 १८
 १९
 २०
 २१
 २२
 २३
 २४
 २५
 २६
 २७
 २८
 २९
 ३०
 ३१
 ३२
 ३३
 ३४
 ३५
 ३६
 ३७
 ३८
 ३९
 ४०
 ४१
 ४२
 ४३
 ४४
 ४५
 ४६
 ४७
 ४८
 ४९
 ५०
 ५१
 ५२
 ५३
 ५४
 ५५
 ५६
 ५७
 ५८
 ५९
 ६०
 ६१
 ६२
 ६३
 ६४
 ६५
 ६६
 ६७
 ६८
 ६९
 ७०
 ७१
 ७२
 ७३
 ७४
 ७५
 ७६
 ७७
 ७८
 ७९
 ८०
 ८१
 ८२
 ८३
 ८४
 ८५
 ८६
 ८७
 ८८
 ८९
 ९०
 ९१
 ९२
 ९३
 ९४
 ९५
 ९६
 ९७
 ९८
 ९९
 १००
 १०१
 १०२
 १०३
 १०४
 १०५
 १०६
 १०७
 १०८
 १०९
 ११०
 १११
 ११२
 ११३
 ११४
 ११५
 ११६
 ११७
 ११८
 ११९
 १२०
 १२१
 १२२
 १२३
 १२४
 १२५
 १२६
 १२७
 १२८
 १२९
 १३०
 १३१
 १३२
 १३३
 १३४
 १३५
 १३६
 १३७
 १३८
 १३९
 १४०
 १४१
 १४२
 १४३
 १४४
 १४५
 १४६
 १४७
 १४८
 १४९
 १५०
 १५१
 १५२
 १५३
 १५४
 १५५
 १५६
 १५७
 १५८
 १५९
 १६०
 १६१
 १६२
 १६३
 १६४
 १६५
 १६६
 १६७
 १६८
 १६९
 १७०
 १७१
 १७२
 १७३
 १७४
 १७५
 १७६
 १७७
 १७८
 १७९
 १८०
 १८१
 १८२
 १८३
 १८४
 १८५
 १८६
 १८७
 १८८
 १८९
 १९०
 १९१
 १९२
 १९३
 १९४
 १९५
 १९६
 १९७
 १९८
 १९९
 २००
 २०१
 २०२
 २०३
 २०४
 २०५
 २०६
 २०७
 २०८
 २०९
 २१०
 २११
 २१२
 २१३
 २१४
 २१५
 २१६
 २१७
 २१८
 २१९
 २२०
 २२१
 २२२
 २२३
 २२४
 २२५
 २२६
 २२७
 २२८
 २२९
 २३०
 २३१
 २३२
 २३३
 २३४
 २३५
 २३६
 २३७
 २३८
 २३९
 २४०
 २४१
 २४२
 २४३
 २४४
 २४५
 २४६
 २४७
 २४८
 २४९
 २५०
 २५१
 २५२
 २५३
 २५४
 २५५
 २५६
 २५७
 २५८
 २५९
 २६०
 २६१
 २६२
 २६३
 २६४
 २६५
 २६६
 २६७
 २६८
 २६९
 २७०
 २७१
 २७२
 २७३
 २७४
 २७५
 २७६
 २७७
 २७८
 २७९
 २८०
 २८१
 २८२
 २८३
 २८४
 २८५
 २८६
 २८७
 २८८
 २८९
 २९०
 २९१
 २९२
 २९३
 २९४
 २९५
 २९६
 २९७
 २९८
 २९९
 ३००
 ३०१
 ३०२
 ३०३
 ३०४
 ३०५
 ३०६
 ३०७
 ३०८
 ३०९
 ३१०
 ३११
 ३१२
 ३१३
 ३१४
 ३१५
 ३१६
 ३१७
 ३१८
 ३१९
 ३२०
 ३२१
 ३२२
 ३२३
 ३२४
 ३२५
 ३२६
 ३२७
 ३२८
 ३२९
 ३३०
 ३३१
 ३३२
 ३३३
 ३३४
 ३३५
 ३३६
 ३३७
 ३३८
 ३३९
 ३४०
 ३४१
 ३४२
 ३४३
 ३४४
 ३४५
 ३४६
 ३४७
 ३४८
 ३४९
 ३५०
 ३५१
 ३५२
 ३५३
 ३५४
 ३५५
 ३५६
 ३५७
 ३५८
 ३५९
 ३६०
 ३६१
 ३६२
 ३६३
 ३६४
 ३६५
 ३६६
 ३६७
 ३६८
 ३६९
 ३७०
 ३७१
 ३७२
 ३७३
 ३७४
 ३७५
 ३७६
 ३७७
 ३७८
 ३७९
 ३८०
 ३८१
 ३८२
 ३८३
 ३८४
 ३८५
 ३८६
 ३८७
 ३८८
 ३८९
 ३९०
 ३९१
 ३९२
 ३९३
 ३९४
 ३९५
 ३९६
 ३९७
 ३९८
 ३९९
 ४००
 ४०१
 ४०२
 ४०३
 ४०४
 ४०५
 ४०६
 ४०७
 ४०८
 ४०९
 ४१०
 ४११
 ४१२
 ४१३
 ४१४
 ४१५
 ४१६
 ४१७
 ४१८
 ४१९
 ४२०
 ४२१
 ४२२
 ४२३
 ४२४
 ४२५
 ४२६
 ४२७
 ४२८
 ४२९
 ४३०
 ४३१
 ४३२
 ४३३
 ४३४
 ४३५
 ४३६
 ४३७
 ४३८
 ४३९
 ४४०
 ४४१
 ४४२
 ४४३
 ४४४
 ४४५
 ४४६
 ४४७
 ४४८
 ४४९
 ४५०
 ४५१
 ४५२
 ४५३
 ४५४
 ४५५
 ४५६
 ४५७
 ४५८
 ४५९
 ४६०
 ४६१
 ४६२
 ४६३
 ४६४
 ४६५
 ४६६
 ४६७
 ४६८
 ४६९
 ४७०
 ४७१
 ४७२
 ४७३
 ४७४
 ४७५
 ४७६
 ४७७
 ४७८
 ४७९
 ४८०
 ४८१
 ४८२
 ४८३
 ४८४
 ४८५
 ४८६
 ४८७
 ४८८
 ४८९
 ४९०
 ४९१
 ४९२
 ४९३
 ४९४
 ४९५
 ४९६
 ४९७
 ४९८
 ४९९
 ५००
 ५०१
 ५०२
 ५०३
 ५०४
 ५०५
 ५०६
 ५०७
 ५०८
 ५०९
 ५१०
 ५११
 ५१२
 ५१३
 ५१४
 ५१५
 ५१६
 ५१७
 ५१८
 ५१९
 ५२०
 ५२१
 ५२२
 ५२३
 ५२४
 ५२५
 ५२६
 ५२७
 ५२८
 ५२९
 ५३०
 ५३१
 ५३२
 ५३३
 ५३४
 ५३५
 ५३६
 ५३७
 ५३८
 ५३९
 ५४०
 ५४१
 ५४२
 ५४३
 ५४४
 ५४५
 ५४६
 ५४७
 ५४८
 ५४९
 ५५०
 ५५१
 ५५२
 ५५३
 ५५४
 ५५५
 ५५६
 ५५७
 ५५८
 ५५९
 ५६०
 ५६१
 ५६२
 ५६३
 ५६४
 ५६५
 ५६६
 ५६७
 ५६८
 ५६९
 ५७०
 ५७१
 ५७२
 ५७३
 ५७४
 ५७५
 ५७६
 ५७७
 ५७८
 ५७९
 ५८०
 ५८१
 ५८२
 ५८३
 ५८४
 ५८५
 ५८६
 ५८७
 ५८८
 ५८९
 ५९०
 ५९१
 ५९२
 ५९३
 ५९४
 ५९५
 ५९६
 ५९७
 ५९८
 ५९९
 ६००
 ६०१
 ६०२
 ६०३
 ६०४
 ६०५
 ६०६
 ६०७
 ६०८
 ६०९
 ६१०
 ६११
 ६१२
 ६१३
 ६१४
 ६१५
 ६१६
 ६१७
 ६१८
 ६१९
 ६२०
 ६२१
 ६२२
 ६२३
 ६२४
 ६२५
 ६२६
 ६२७
 ६२८
 ६२९
 ६३०
 ६३१
 ६३२
 ६३३
 ६३४
 ६३५
 ६३६
 ६३७
 ६३८
 ६३९
 ६४०
 ६४१
 ६४२
 ६४३
 ६४४
 ६४५
 ६४६
 ६४७
 ६४८
 ६४९
 ६५०
 ६५१
 ६५२
 ६५३
 ६५४
 ६५५
 ६५६
 ६५७
 ६५८
 ६५९
 ६६०
 ६६१
 ६६२
 ६६३
 ६६४
 ६६५
 ६६६
 ६६७
 ६६८
 ६६९
 ६७०
 ६७१
 ६७२
 ६७३
 ६७४
 ६७५
 ६७६
 ६७७
 ६७८
 ६७९
 ६८०
 ६८१
 ६८२
 ६८३
 ६८४
 ६८५
 ६८६
 ६८७
 ६८८
 ६८९
 ६९०
 ६९१
 ६९२
 ६९३
 ६९४
 ६९५
 ६९६
 ६९७
 ६९८
 ६९९
 ७००
 ७०१
 ७०२
 ७०३
 ७०४
 ७०५
 ७०६
 ७०७
 ७०८
 ७०९
 ७१०
 ७११
 ७१२
 ७१३
 ७१४
 ७१५
 ७१६
 ७१७
 ७१८
 ७१९
 ७२०
 ७२१
 ७२२
 ७२३
 ७२४
 ७२५
 ७२६
 ७२७
 ७२८
 ७२९
 ७३०
 ७३१
 ७३२
 ७३३
 ७३४
 ७३५
 ७३६
 ७३७
 ७३८
 ७३९
 ७४०
 ७४१
 ७४२
 ७४३
 ७४४
 ७४५
 ७४६
 ७४७
 ७४८
 ७४९
 ७५०
 ७५१
 ७५२
 ७५३
 ७५४
 ७५५
 ७५६
 ७५७
 ७५८
 ७५९
 ७६०
 ७६१
 ७६२
 ७६३
 ७६४
 ७६५
 ७६६
 ७६७
 ७६८
 ७६९
 ७७०
 ७७१
 ७७२
 ७७३
 ७७४
 ७७५
 ७७६
 ७७७
 ७७८
 ७७९
 ७८०
 ७८१
 ७८२
 ७८३
 ७८४
 ७८५
 ७८६
 ७८७
 ७८८
 ७८९
 ७९०
 ७९१
 ७९२
 ७९३
 ७९४
 ७९५
 ७९६
 ७९७
 ७९८
 ७९९
 ८००
 ८०१
 ८०२
 ८०३
 ८०४
 ८०५
 ८०६
 ८०७
 ८०८
 ८०९
 ८१०
 ८११
 ८१२
 ८१३
 ८१४
 ८१५
 ८१६
 ८१७
 ८१८
 ८१९
 ८२०
 ८२१
 ८२२
 ८२३
 ८२४
 ८२५
 ८२६
 ८२७
 ८२८
 ८२९
 ८३०
 ८३१
 ८३२
 ८३३
 ८३४
 ८३५
 ८३६
 ८३७
 ८३८
 ८३९
 ८४०
 ८४१
 ८४२
 ८४३
 ८४४
 ८४५
 ८४६
 ८४७
 ८४८
 ८४९
 ८५०
 ८५१
 ८५२
 ८५३
 ८५४
 ८५५
 ८५६
 ८५७
 ८५८
 ८५९
 ८६०
 ८६१
 ८६२
 ८६३
 ८६४
 ८६५
 ८६६
 ८६७
 ८६८
 ८६९
 ८७०
 ८७१
 ८७२
 ८७३
 ८७४
 ८७५
 ८७६
 ८७७
 ८७८
 ८७९
 ८८०
 ८८१
 ८८२
 ८८३
 ८८४
 ८८५
 ८८६
 ८८७
 ८८८
 ८८९
 ८९०
 ८९१
 ८९२
 ८९३
 ८९४
 ८९५
 ८९६
 ८९७
 ८९८
 ८९९
 ९००
 ९०१
 ९०२
 ९०३
 ९०४
 ९०५
 ९०६
 ९०७
 ९०८
 ९०९
 ९१०
 ९११
 ९१२
 ९१३
 ९१४
 ९१५
 ९१६
 ९१७
 ९१८
 ९१९
 ९२०
 ९२१
 ९२२
 ९२३
 ९२४
 ९२५
 ९२६
 ९२७
 ९२८
 ९२९
 ९३०
 ९३१
 ९३२
 ९३३
 ९३४
 ९३५
 ९३६
 ९३७
 ९३८
 ९३९
 ९४०
 ९४१
 ९४२
 ९४३
 ९४४
 ९४५
 ९४६
 ९४७
 ९४८
 ९४९
 ९५०
 ९५१
 ९५२
 ९५३
 ९५४
 ९५५
 ९५६
 ९५७
 ९५८
 ९५९
 ९६०
 ९६१
 ९६२
 ९६३
 ९६४
 ९६५
 ९६६
 ९६७
 ९६८
 ९६९
 ९७०
 ९७१
 ९७२
 ९७३
 ९७४
 ९७५
 ९७६
 ९७७
 ९७८
 ९७९
 ९८०
 ९८१
 ९८२
 ९८३
 ९८४
 ९८५
 ९८६
 ९८७
 ९८८
 ९८९
 ९९०
 ९९१
 ९९२
 ९९३
 ९९४
 ९९५
 ९९६
 ९९७
 ९९८
 ९९९
 १०००

मया सर्वं विप्रगच्छतु नृहं ॥ चरानंत ब्रतं तत्र न ववर्षाणि पंचच ॥७४॥ तव पुष्टः प्रदास्या
 मिनक्षत्रं चानुत्तमं ॥ इत्युक्त्वा विप्रान्नो गान् सर्वं कामान् यथेप्सितान् ॥७५॥
 पुत्रपौत्रैः परिवृतस्ततो मोक्षमवाप्सि ॥ इति दत्त्वा वरा देवस्तत्रैवांतरधीयत ॥७६॥
 कौंडिन्योऽप्यागतो गेहे च वारं ब्रतमुत्तमं ॥ शीलाया महधर्मात्प्राप्तुं कानो गान् यथेप्सि
 तान् ॥७७॥ अंतर्जगाम स स्वर्गं नक्षत्रं च पुनर्वसु ॥ कल्पसायी च मंदूतो दृश्यं तेषां
 पि प्रमत्तन ॥७८॥ अनंत ब्रतधर्मेण सम्यक् च ॥ एति पांडव ॥ प्राप्स्य मे चिंतितं सर्वं
 मनंतस्येव नो यथा ॥७९॥ यश्च नृदृशमेव धर्मेण प्राप्तं ॥ इति जन्मना वधैर्केन तदा प्रा
 तिल्लत्वा मां ग्यानं कं ब्रतं ॥८०॥ एतत्ते कथितं पायत्रितानां मुत्तमं ब्रतं ॥ यच्छ्रुत्वा माम्
 पापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः ॥८१॥ ये च दृष्ट्वांति सततं वाचमानं नरोत्तमं ॥ कर्मो
 पविनिर्मुक्ता याम्यंति परव्ययं ॥८२॥ संसारसागरं गुहां सुराणां ॥ अयमचमनं
 रुक्मनां वयुदमत्वा ॥ मंजुव्युवने शमनंत देवं व
 ८३॥ ॥ इति श्रीनविशोत्तरे अनंत ब्रतं समाप्तं ॥

श्रीगणेशायनमः॥ अथ बकुचाक्रिकोविधिर्लिख्यते। गृह्येननि
 श्चावेत्। निष्ठावनंताजेरणा। निष्ठावनासकशतम् त्रैता स्यम्भु न
 निक्षिपेत्। मन्त्रपुराणविधिः पूर्वोक्तप्रकारेण मन्त्रपुराणोसर्ग
 तत्त्वात्रिपर्वसरिकांस्तिकांमादाय एकवारं जलेन लिङ्गेशौचं त
 त्वाचारत्रयं मन्त्रिकारक्षिप्तव्यहस्तं प्रक्षालयेत् तत्तत्प्रकारेण द्वयं म
 न्तिकानिरक्षिप्तद्वयं प्रक्षालयेत्। तत एकैकयाम्दहस्तौ पादौ
 प्रक्षालयेत्। एवं सदा मन्त्रोसर्गेशौचविधिः। पुराणेषु तत्तत्त
 वीक्षां सदा मादाय पंचवारं मपानेशौचं तत्त्वा दशवारं मन्तिका
 निरक्षिप्तव्यहस्तं प्रक्षालयेत्। ततो मन्तिका निरक्षिप्तसप्तवारं हस्त
 द्वयं प्रक्षालयेत्। ततो मन्तिका निरक्षिप्तदक्षिणादिवारत्रयं
 हस्तौ पादौ प्रक्षालयेत्। अथ प्रसूतिमात्रादिमन्तिका एवं सदा म
 न्त्रपुराणोसर्गविधिः। मन्त्रे पुराणेषु कस्यतेरेतत्प्रसूतवर्णनमा
 दा चतुरष्टादिष्वेष्टव्यष्टगंष्टुष्टुष्टिमा लुयात्। अथ चमनं।

शौच

गृह्यसूत्रे। नित्योदका। नित्यं निरंतरं उदकं अस्यास्ता। तान्महा...
 तेषां त्रैसदाधायं। आचमनविधिः। उक्तप्रकारेण हस्तौ पादौ प्रहाज्य
 यस्तौ प्रवातापादौ कृमौ प्रतिष्ठाप्य निबद्धककुशिरवुं डश काहमिषदेवं
 स्मृत्वा प्रक्षतिस्तुं फेनबुधुदरहितं संहितां गुलिपाणिनां बुगृहीत्वां गुष्ठ
 कनिष्ठिकाभ्यां मुक्ताशेषवीहितं ब्राह्मणं च नित्रिंश्वुबोसमाहितः पिबे
 त। कायेन वापिबेत्। देवेन वापिबेत्। पित्र्येण कृदावन। पीत्वा हस्तौ प्रहा
 ज्य उच्छावतः संकोच्य संहतां गुष्ठं मूलेनालोमकेन मुखं द्विः प्रमज्ज्यात्। हस्तौ
 प्रहाज्य संहितां गुलिनिमुखं सत्तदेव संमज्ज्य हस्तौ प्रहाज्य पादौ शिर
 आन्युद्धेत वा संहितां निरस्य संलोमप्रदेशे स्पृष्ट्वा हस्तौ प्रहाज्य गुष्ठ
 प्रदेशिनी न्याघ्राणं स्पृशेत्। अंगुष्ठानामिकाभ्यां चक्षुषी श्रोत्रं ववारध
 यं स्पृशेत्। अंगुष्ठकनिष्ठिकाभ्यां नाभिं। हृदयं तलेन। श्रवणिः शिरे। बाहु
 मूले श्रवणं गुल्यये स्पृशेत्। श्रवणमध्ये मध्ये अपस्पृशेत्। हस्तान्यामशक्तौ
 त्रिः पीत्वा हस्तं प्रहाज्य मुखं विमृज्ज्य रवानि स्पृशेत्। अत्यशक्तौ पीत्वा हस्तौ
 प्रहाज्य श्रोत्रं स्पृशेत्। इत्याचमनं॥ अथ दंतधानविधिः। प्रातर्मुक्ता
 चकर्तव्यं सुध्यधं दंतधावनं। प्राश्नुरवशिशानि मुखो वा दाहे एवाकुमुद

...वेना
 सांतरकरजानुकर उपविश्य दशांगुलमष्टांगुलमितेन वा वाग्यतो दंतको
 ने कथयति। तत्र मंत्रः॥ आमुर्बलं यशो वचः प्रज्ञां परमं तू नृत्त निच। अस्तत्र शं च
 मेधां च त्वं नो धेहि वनस्पते ततः द्वादशांगुलमष्टांगुलमितेन वा जिको ध्वे
 खनं कथयति। ततो जलेन गंडूषे मुखं प्रहालनं कथयति। ततो दधावनं जिको ध्वे
 खनिका च प्रहाज्य नं क्वातनं जेत। निषिद्धे दंतकाष्ठस्य जिको ध्वेखं यदेव हि
 दंतधावनं वजिते दिवसे पांच द्वादशगंडूषे मुखं मुदिकं कथयति इति दंतधा
 वनाविधिः॥ अथाध्ययनविधिः। गृह्यसूत्रे। उक्तमप्रातराचम्या हरहः
 स्वाध्यायमधीयीत। प्रातः शब्दोत्र ब्राह्मणमुक्तं पर। प्रातर्ब्राह्मणमुक्तं चो
 कायशौचाचारदिक्रियां निर्वत्य विधिं स्वकं। आचम्य अहरहः प्रतिदिनं
 स्वाध्यायं अधीयीत पठेत्। ब्राह्मणमुक्तं चोकायचितये दत्तमनो हितमिमांसा
 वक्तव्यः। किमध्ययनमित्यत आह। अधानो देवसवितारिति धे अपेहि मतक
 स्पत इति सूक्तं मृतं च सत्तं चेति सूक्तमादित्या अवहिरयतेति सूक्तं शो जइ
 प्रश्नेषानायेकाहं सः सुचिषदित्येकानमो हं सः इत्येकायत इन्द्रं नयाम
 ह इत्येकाधो स्य नस्यस्येत्येकायो मेराज नित्येकाममाते वच इति सूक्तं च
 क्षिते नो मिमीतामिति च पंच। चकारा दामुः कशाणि आनो न प्रिय इत्यादि गयानि

॥ इत्यध्वपनं। गृह्यसूत्रे। नित्योदकी। यतोपवीतानित्यमनुवर्तते। यतोपवी
 तानित्यस्यात्। नित्यमुपवीतधौर्ध्वं। अध्वविधिः। हस्तोपादोत्रहोत्राप्रो
 खोपाविरयविधिवदाचम्य। उच्यते। यतोपवीतमसि यदस्योपवीतेनोपनयनामाति
 मंत्रेण परिधानं कुर्यात्। दाक्षिणं बाहुमुद्धृत्य। शिरोवंधाय स ये शो प्रतिष्ठापय
 ति दाक्षिणं एकहस्तं नववर्णं नववर्णं यतोपवीतानवति। ततः सुवस्त्रप्रकारेण
 चमनं कुर्यात्। एवं सदा यतोपवीतधारणे विधिः॥ ॥ शिखाबंधनविधिः। अ
 न्नोका रं वगमयी निबध्नीया छिन्वा ततः। पुनराचम्य हृदयं बाहुस्कंधौ वरुणं
 रोदिति दत्तः॥ योगी। मध्ये उवक्ष्वाश्चैव निबध्नीयुः शिखा ततः। माध्यंदिना
 न्यमे विप्रापाद्ये दाक्षिणतः कुमार। वामपाद्ये उवक्ष्वा पुन्ये विप्रासामगायेनः।
 मानस्तोके। तिमंत्रेण शिखाबंधनमाचरेदिति॥ अध्वप्राणायामविधिः॥
 ले दाक्षिणासमाहृत्य वा मे चैव विराजयेत्। अनेन विधिना चैव प्राणायामो वि
 धीयते। सुरकः सुरणं वायोः ऊंचकः स्थापनं क्वचित्। बहिनिः सरणं तस्य
 रेचकः पारिकातिर्तिः। इडा कर्णयेदाहं बाधा जोडशमानया। सुकुण्मा मध्य
 गं सम्यग्वा निशान्ता त्रमाशनेः। नाड्यापि गेल्या चैतरे च ये योगविग्रहास्तु
 इडा नासापुटे कामेपि गलादाक्षिणमता। इडासो म्या उनाडी स्यात्पिंगला सुकु

इदं यो
 गोप
 म

यता। सुकुण्मा मध्यदेशे स्मानासी। त्रयमुदाहृता। दाक्षिणं च ये वायुं न मे ना
 र्ध्वं रितोदरः। ऊंचेन धारयेन्मि स्य प्राणायामं विदुर्बुधाः। आदानं रोधमु
 र्गं वायोश्चिः। समन्यसेत्। वाता एं केशवंशं च ध्यायेत्तानु कनाद
 रकं प्रजापतिं ध्यायेद्विष्णुं। जोत्पलप्रभं। शंकरं चैव कं चैतं ध्यायेत्तु चै
 तबधनात्। इडा नगवती गंगा पिंगला यमुना नमस्करी। इडा पिंगलयो
 न मध्ये सुकुण्मा च सरस्वती। सुकुण्मा स नो योगी। प्राणायामं समाचरेत्।
 तत्र प्राणायामस्य कंदर्पविदेवताः। उकारस्य ब्रह्मा सखिः गायत्री ह
 रः परमात्मा देवता सर्वकिमरं तो विनियोगः। सप्त व्याहृती नां विश्वामि
 त्रजमदाग्निं नरदाजगतामात्रिदक्षिणं कश्यपास्तमयः। अग्निर्विष्णुः
 सत्यः प्रजापतिर्वरुण इन्द्रो विष्णु देवा देवताः गायत्री ह्रिगनुष्टुप्
 रुतार्पकं त्रिष्टुप् गता। हंदांति। तस्य विदुर्बुधा इति विद्यामि त्रुः। सविता दे
 गायत्री हंदां। आपो ज्योतिरिति प्रजापतिरुषिः। ब्रह्माग्निर्वायुः सूर्यो देव
 यमुष्टुप्। प्राणायामे वि० तस्य प्रकारः। दाक्षिणं नासिका रंध्रेण वायोः
 सुरणं। तत्र नाति मध्ये स्थितस्मती जोत्पलदलश्यामस्य विदुर्बुधाः। तत्र
 अंगुष्ठा नामिकां न्याडु सवे। सामगायि मः। कनिष्ठानामिकां उच्यते। कर्तव्यं

यकुवतिगो

ज. ना. जो. गो. प्र. दे. दे. स्त. न. यो. वं. रु. दि. स. कं. धी. मुरे. मं. ता. ज. दे. हो.
 हि. ना. शि. का. ये. धि. ने. त्र. यो. यो. न्क. वो. यो. न. ला. टे. न. सर्व. मुरे. वं.
 द. कि. ए. कुरे. ये. चो. पा. शि. म. मुरे. वं. द. उ. न. र. मुरे. वं. यो. म. र्दि. यं. न. न. त. का. र.
 य. व. व्या. त. अ. थ. शि. रो. न्म. य. आपो. गु. ये. ज्यो. ति. श्च. कु. खी. र. यो. मुरे. वं.
 अ. न्म. तं. ज. न. नि. व. ल. रु. द. यो. न्क. पा. दो. नु. व. ना. नौ. स्व. ज. लो. टे. उं. म. र्दि.
 अ. वि. रु. न. प्रा. त. स. ध्या. गा. मे. चो. र. क्तो. र. क्तो. व. र. क्तो. म. र. अ. क. मा. नो. क. म.
 उ. ल. ध. र. हं. मा. स. ल. रु. गे. द. रु. ज. रं. ती. व. ल. दे. व. यो. आ. दि. त्म. मं. ड. ल. रु. को. सो. ह.
 म. शि. आ. वा. हि. व. र. दे. वि. अ. ह. रे. व. ल. वा. दि. ना. गा. य. त्रा. उं. द. र. मा. ता. व. ल.
 यो. नि. न. मो. स्त. ते. इ. सा. वा. रु. न. त. तो. र. का. थं. उं. द. कं. स. दि. पा. र. कि. पे. र. त. न. म.
 न. उं. न. नौ. न. ग. व. ते. वा. ल. दे. वा. य. अ. थ. वा. न्क. नु. व. स्व. रि. त्म. ने. न. वा. अ. थ. वा.
 उं. अ. प. ह. ना. अ. म. र. र. को. शि. वे. दि. श्च. इ. त्म. ने. न. वा. त. त. प्रा. ण. या. म. न. यं. उं.
 मा. ति. त. दि. वि. स्त. स. र. व. मु. क्त. त. त. द. कि. ए. इ. स्ते. ज. लं. ग. हा. वा. स. य. श्चे. ति. मं. ने.
 ए. प्रा. श. ने. व. नारा. य. ण. स. म. प्र. ल. ति. प्रा. श. ने. वि. उं. ति. य. म. मा. म. नु. य. ५
 न. लु. प. त. य. म. नु. ल. ते. न. य. वा. जे. न्यो. र. रु. तां. य. प्रा. या. पा. प. म. क.

१५ किं च उरितं मयि

वा. वा. रु. ना. न्यो. प. ह्ना. मु. द. रे. ण. शि. श्च. रा. त्रि. स्त. द. व. लु. प. उ. इ. द. म. ह. मा.
 म. म. त. यो. नौ. स. र्धे. न्यो. ति. वि. जु. हो. मि. स्वा. हा. त. तो. धि. रा. च. म्य. आपो. हि. के.
 ति. रु. के. न. मा. ज. नं. क. मा. र. प्रा. ति. पा. दं. प्र. ल. चं. का. क. या. र. त. ध. य. आ. उं. आपो.
 हि. छ. शो. पा. दो. मा. ज. नं. यो. व. शि. व. र. शि. र. सि. त. स्मा. अ. रं. न. स. र्वे. शि.
 नौ. दे. न. रु. दि. इ. शा. ना. वा. य. ए. उं. पा. दो. अ. म. रु. मे. वं. शि. र. सि. आप.
 रु. शो. शि. र. सि. इ. म. द. मा. प. प्र. ती. रु. दि. आपो. या. पा. दो. श. स्त. य. अ. व.
 शि. य. सि. त. न. लो. क. पा. दो. शि. र. सि. स. र्वे. धि. रु. दि. पा. दो. शि. र. स्त. या. शि. र. सि.
 रु. दि. पा. दो. च. त. या. शि. र. सि. ए. व. च. इ. ति. प्र. म. न. चं. मा. ज. नं. त. तो. द. कि. ए. रु.
 स्ते. ज. लं. ग. हा. वा. त. स्मि. क. ले. प्रा. ण. म. य. यि. हा. नि. रु. रु. प्रा. णे. आ. नि. रु. धो. वा.
 स. तं. ये. य. ध. म. य. ए. श. रु. त. त्रि. व. जि. पे. र. अ. ध. म. य. ए. ना. व. वृ. त. म. नु. द. य.
 रु. तं. च. स. लं. रु. त. त. उ. द. कं. नु. मो. प्र. कि. य. त. त. पु. न. द. कि. ए. रु. स्ते. ज.
 लं. ग. हा. वा. उं. रु. उं. लु. व. उं. म. इ. उं. न. उं. त. य. उं. म. यं. उं. आ.
 पा. प. च. ति. रु. ता. नि. ग. हा. यो. पुरु. षो. त. म. त. त. उ. द. कं. रु. मो. प्र.
 कि. य. त. त. उं. न. द. कि. ए. रु. स्ते. ज. लं. ग. हा. वा. उं. लु. व. उं. म. इ. उं. न. उं. त. य. उं. म. यं. उं. आ.
 उं. लु. व. उं. म. इ. उं. न. उं. त. य. उं. म. यं. उं. आ.

कना रंशो मंतं ब्रह्मन्तु कः सरो म ततः उदकं तमे प्राप्ति यस्तयमि
 हि चंदे घात अथोपो कय प्र ए व व्या ह ति यो वि च्या त्म के न स्त य
 निमुरयो द क भ लि त्र म द घात स प्या दि कं स व वि द उ न्त नु वे
 स्व उ त स वि उ व्या त त तो गाय त्री म त्रे ए प्र द कि ए न्त लो द के न ना सा
 च हः श्री त्रै वो प स्य शेर ततः प्रातः प्राङ्मुख स्तिष्ठ कृ स्ता न्यो स्व स्ति का
 त लो प स्तानं ऊ मा र धृक् ए वः स यो ग य त्री अं स य चै रो ग ह्य उ प मि
 म द यो द चै श कृ द्वा म् व लि छः स यः पुर ष्ठि कः पु शः स वि ता त्रि मुर
 उ दु त्ये जा त वे द सः स १३ त च्च सु १ स वि ता पृ ष्ठा ना व रु १ इ ति ह्यो पि र्क
 नं चेत्वा एत द नं त र ए व व्या ह ति पूर्व के गाय त्री ज प न स्त यो दि य मा
 को क मा ए स्ति छे त स व यो प क मा ये न पे वि ॥ अ हो त र स ह स्ता दि
 दृ श सं ख्या प ये तां सां के क थ्ये दो मा ल रो धे न ज पे त ततः वि श्व त म्ब सु
 रि ह्य चै नो प स्तानं ऊ मा र ततः प्र द कि ए न्त लो प स्तान् उप वि श्व करे न
 रं स मा द यो न वे द ये त अ ने न गा य त्री ज प त ते न न ग वा न् ब्र ह्म कृ प य
 वि ता प्रा प तां व लि छः प्रातः संध्या ग न्त ते न गा य त्री प्र ज पे न च यथा सं ख्ये
 न ज पे न ब्र ह्म मे त्री य ता मि ति स र्व ब्र ह्म ई रं त्वा संध्या प्रा प ये त म द क

मि

रं प द न्न हं मा त्रा ह नं च य द वे व त स र्वं हं म्य तां दे वि क इ प प त्रि म वा दि नि इ
 ति संध्या प्रा प ते ततः वि स्र ज नं उ त मे शी र व रे जा ता न् स यो प व ते न स क के व
 नि लेः य म नु शो ता ग क दो वि य धा य र व इ ह्य द क प्र द पे त ततः श्री त्रा च म न
 त तो न नि मा नु ल हो म उं स यो य न म उं ब्र ज प त ये न म इ ति इ ति प्र
 तः संध्या सं स र्णा अ ति को ता यो म हा व्या ह ताः सा वि त्री स्व स्म य न नि च्छ
 पि त्वे ति ण्ठ ह्य स त्रे उ त त उ द ते आ दि ये प्रा ध्य म य नं कृ त्वा या दि कं स व व र
 उं न्त नु वः स्व उं त स ० गार गो त मो वि श्वे दे वा स्त्रि म्बु ष्ठि वि रा ट् स्त ना आ नो क ०
 १३ वाम दे व ई शो गा ० क या न ० स १५ इ ति प्रा ध्य म नं उ द ते न व ति अथा
 नि वा द नं गृ ह्य स त्रे अरु रुरा चा य नि वा द ये त आ चा य स मा पं ग वा
 प्रा ति दि नं न म स्कु म दि त्यर्थः गुरु न्य म्ब आ नि वा द ये त स मे त्य श्री त्रि म स्या त
 म स्कु प त्वा ब्र ह्मे सा श्री त्रि म स्या प्र वा स त्वा स मा ग त्या श्री त्रि म स्या नि वा प
 ने ऊ म ति अथा व द नो ३ इ त्या त्म नो ता मा दि श्य वा ल य पा ली स्व क मे न
 द कि ए न ह स्ते ना चा मा दे द कि ए पा दं स वा ह स्ते न स य पा दं सं स्य र य अ म्बु
 क गो त्रः अ म्बु का लु क श मा ह नो ३ आ नि वा द या मि अथा उ ह य स पा ली स
 गृ ह्णा शि ल मा शा स्ते अथ्या नि वा द यि तु पा ली ह स्तो गृ ह्णा रे प त द न आ धु
 आ च य दि

आ च य दि

रितं मम सर्वं नु नुं मा मा व... सती च प्रतिगृह्यता ह। इत्या च मनो सा वि...
 व्याधो मुखे ने के नो नु ति ना चं द्या दिय यः। उपसृष्टान मं नोः सर्व वरा क...
 सा सूर्या मिष्टुः। चित्रं देवानां सप एतानु पे द धि वा कः। सूर्य मिष्टुः समा ह...
 न। इति तनो मया शक्ति गायत्री जपः। अने न गायत्री जप तने न रुद्र रु...
 पाश विनात्रा पता। इति मध्या ह्न संध्या समाप्ता। ब्रह्म यज्ञ...
 वृद्ध मतिः। शुभा वक्तु र्पणः कार्यः पश्चादात्रा तरा कृतेः। वैश्व देवा वसाने वा...
 नान्य द न्य मिमित कः। गृह्य सूत्रे। आरु को दा नु वा का द्रा ब्रह्म यज्ञो वि...
 नीयते। अथ वा शं नो मित्रा स्वस्ति नमस्तु ता शम्भु चं ज पे र। गो तमो...
 विश्वे देवा नु ह्युः। शं नो मित्रः०२१ गो तमो विश्वे देवा नु ह्युः। स्वस्ति न इन्द्र...
 अधिगुः सो मा पवमानो नु ह्युः। सो मा सो मधु मन्त मा सुः२ इत्येता रु चो ज...
 पे र। अथ वा उकारं व्या ह्नु तो स्ति स्या वि त्री व त दित्यु च। प्रण व व्या ह्नु तो स्ति...
 स्या गायत्री अग्निमी ज इति रुद्र च। वेदा दिसु पक्रमे दिते शग्नि विधाने। व...
 ह्य मतिः। ब्रह्म यज्ञ प्रसिद्ध म विद्यो वा ध्या त्विकी ज पे र। उ ह्या च प्रण व वा...
 पित तस्त पणे मा च रेत्। इति ब्रह्म यज्ञः। अथ तपण विधि मध्या ह्नः।

तत्र सत्यं ब्रतः। जह्यानेन विधानेन देवा विविच तर्पणं स्वशाखा विहितं अ...
 या स्ना नो यथ गे व हि। तपण विधिस्त स्ना त उपस्य श न काले इत्यत्र दृष्टं वा...
 गृह्य सूत्रे। अथ पंचमहा यज्ञः। संवत्सरायं प्रात वेध देवः कर्त्तव्यो...
 बलिकर्म च। अर्वाग्निना पि सत तं मन्यथा कि त्विषी न वेत्। तत्र स व र्त्तः। त...
 तः पंचमहा यज्ञा न्यु यो दे हर धिजः। न हा प ये नु ता न्या रुः। अयं ते दिक्र त...
 वा पि। अथ गृह्य सूत्रे। चत्वारः पाक यज्ञा कृतोः कृतः प्रकृतः प्रा शित इति...
 कृतोः प्रो हो म हो मे ना कृतो बलिकर्मणा। प्रकृतः पितृ कर्मणा प्रा शितो ब्र...
 ह्मणे कृत इति। एवं वेध देव चत्वारो यज्ञा निष्पन्ना न वंति। पंचमो ब्रह्म...
 यज्ञश्च। एवं श्रद्धा नां यज्ञ माना नो पंचमहा यज्ञा न वंति इति गृह्य सू...
 त्रो व्यासः यदा प्राश्न वि च न्य श्रद्धा उ मिष्टु ति मा नं क। वैश्व देव तदा ऊ यो...
 निवृत्ते श्रद्ध कर्मणि। एत निरग्नि विषयं। शग्निश्चेत्सर्वं वैश्व देवं नि...
 जनां तमेव। गृह्य सूत्रा द्वे श्व देवो ज्ञेयः। ह्यो दि वि वैश्व देव विधानं...
 विरच्यते। शग्निना जवा रो तथा शग्निः समारो चे त ते लो कि का ग्नो दृष्टा...
 दि वि विधाने न वैश्व देवः। खंडिले पंचमहा यज्ञा कृता। उ अर्वाग्नि

संप्रसादमंगमरयदन्तु सानिप्रयमोभातवेदाः। अतस्तु यस्मिन् पुनः
 वरश्मी ननुद्यावापुचिवा आनतंय। इत्यग्निमानामाष्टोदिविष्टो
 अग्निस्थितेनमन्त्रेणाग्निं स्थापयेत्। ततोऽसवित्रं वरेण्यस्य चित्रा माह
 गणेशु मते विचिन्तयौ। यामस्य कएवो अतुह्य पी वां अहस्त्रधारो
 यशामहो जां। विधानि देवता वक्ष्यते सवित्रं सानिप्रयमोभातवेदाः
 असे कं फलकारः कर्तव्यः। तेनाग्निना पाकं कृत्वा वैश्वदेवः कर्तव्यः। पश्चा
 दग्नेरुपविश्या बभ्रुप्राणायामत्रयं कृत्वा घृतोद। पंचमहायज्ञानं हुं
 रित्ये। त्रिः परिसमृद्धा त्रिः पुरुषसमिधाधानं। समिधमन्त्रेण तां कृ
 कृयात्। उं वसुले स्वाहा। इति प्रजापतये। गद्यान्यः स्वां उं कश्यपाय स्वां
 उं अन्नमतये स्वां अन्नये स्विष्टकृते स्वां। योगः सर्वत्र उदः। समिदा त्रिः
 पुरुषस्य। बलिमध्वे उदकायैकः। सोदक बलिवानं। प्राकृत्यैवमा एन। शा
 लामध्ये न्तु गृध्रे न्योनमः। ततो मणिके त्रिः प्राकृत्यैवमा एन। उं वज्रं न्योन
 अज्योनमः। घृथिव्ये ततः धात्रे। विधात्रे इति धाम्यो। ततः प्रतिदिशं वायवे
 वायवे प्राच्यो। ततो दक्षिणे वायवे न। प्रती चो वायवे उदी चो वायवे इति।

प्रतिदिशं वायवे। इति सूत्रकारेणोक्तत्वात् इच्छं प्रकारेण कृत्वा। इच्छं प्रका
 रेण दिशं च उं प्राच्ये दिशे नम इति प्राच्यो। उं दक्षिणे वायवे इति दक्षिणे। प्रती चो
 वायवे। उं उदी चो वायवे। ततो गृध्रे न्योनमः। ततो मणिके त्रिः प्राकृत्यैवमा एन। उं वज्रं न्योन
 अज्योनमः। घृथिव्ये ततः धात्रे। विधात्रे इति धाम्यो। ततः प्रतिदिशं वायवे
 वायवे प्राच्यो। ततो दक्षिणे वायवे न। प्रती चो वायवे उदी चो वायवे इति।
 इति सूत्रकारेणोक्तत्वात् इच्छं प्रकारेण कृत्वा। इच्छं प्रका
 रेण दिशं च उं प्राच्ये दिशे नम इति प्राच्यो। उं दक्षिणे वायवे इति दक्षिणे। प्रती चो
 वायवे। उं उदी चो वायवे। ततो गृध्रे न्योनमः। ततो मणिके त्रिः प्राकृत्यैवमा एन। उं वज्रं न्योन
 अज्योनमः। घृथिव्ये ततः धात्रे। विधात्रे इति धाम्यो। ततः प्रतिदिशं वायवे
 वायवे प्राच्यो। ततो दक्षिणे वायवे न। प्रती चो वायवे उदी चो वायवे इति।

तिन्मध्यबलिदद्यात्ततोऽप्रीपादनाग्निमान्। विधेन्मखाचारचतुर्दश
परिशिष्टाह्वयः। अनङ्गानग्निहोत्राचक्रवर्त्तवाराचतेनयनस्य
तएवाग्निध्वानिनेयाः शिष्टिनश्नतां देवताः पुरुषं गृह्णात्तद्वरुह
मेधितां। नागायमुपशयतिताम्यो निवहमहतिः। अनेगप्रका
संगलतोमत्रगृहेकतनिविद्यते। पंचानांमहतांतेषांमयदेवहृगलति
प्रवासीकुरुतेऽप्येताश्चेदन्तपुपद्यते। नचनत्यतेनानमस्तिरतावा
मापयेत्। कुत्रोन्नातापिवास्तविकः शिष्यः श्युदरमाउलाः। पनीश्रीनि
मयाज्याश्च दृष्टास्तबलिकसंगि। गृह्णांनोपवोसः प्रकाशस्याथमा
धारयतेव्रतं। कुत्रोन्नातापिवास्तविकः शिष्योवास्तवलिहरेत्। प्रवासे
यजमानस्यउपवासोव्रत्याशननम्याहपत्नीगृहेव्रत्याशनादिके
धारयेत्। कुत्राशनिधानेन्नातातदशनिधानेपनीतदशानिधानेनशि
ष्योवास्तवस्याशनवेष्ठतरन्तर। इतिप्रवासविधिः। इतिपंचमह
यताः। अथलोजनविधिः। संवत्तः। सायंप्रातश्चिजानानामशन
कृतिचोत्तयोः। नीतरालोजनैः कथदिग्निहोत्रसमाविधिः। तद्विधि
स्तस्मात्तवारचतुर्दशपरिशिष्टाह्वयः। इतिलोजनविधिः। दत्त

अमुकसंध्याके नगायत्री जपेन विष्णु रूपा रुक्मिणी प्रापतां। इति जपानिवेद
नं। वसिष्ठः। सायं संध्यां गच्छते नगायत्र्या जपितेन च। यथा संध्या न जपे
न विष्णु मंत्रायतामिति। इति संध्या समाप्ता। सायं संध्या मुरव्य काल लोपे
प्रायश्चित्तं। कात्यायनः। आदिसोम्युदियाद्यस्य संध्या पास्ति म ऊर्वतः। स्नात्वा
प्राणः। स्त्रिराचम्य गायत्र्यं जपेत् इति। अथाध्ययनं। अतिक्रान्तायां
महाव्याहताः। सावित्री मन्त्रं जपेत्। निचजपितेति। सायं होमप्रयोगः। अत्र
मय प्राण नायम्य परमेस्वर प्रीतये सायं होममहं करिष्ये। पारितोष्यं नृणां त्रिः
उत्तरं त्वा सत्येन परिषिन्वा माति त्रिः पशुं हृणं मंत्रा द्वा त्रिः। दक्षिणं जाना च
होमः। सामिद्रोमः। अग्नये स्वाहा। इदमग्नये न उंप्रजापतये० इदंप्रजा
पतः सामिद्रोमः। उत्तरं त्वेति मंत्रेण त्रिः पशुं हृणं सर्ववत्। अथ वैश्वदेव
सायं प्रातः षोडशी जुहुयादिक कत्यादः। कर्मप्रदीपे। सायं प्रातः वैश्वदेव
कृत्तव्यो बाले कर्म च। अनसं सता पिशत तम न्यथा किं लिप्सा न वता
परिसहृता दिये अग्निदग्धाः स्वपिह न्यः स्वधानम इत्यंत सवंप्रा
तः वैश्वदेववत्। इति वैश्वदेवसायं। सायं होम न विधिः। अथ संध्या
सारे। अथ काले सायं संध्या संध्यास्य होम वैश्वदेव मातेष्य च न सत्ये

इतिहासपुराणे कैः प्रथमस्तमको नयेत्। अष्टमे जो कया नास्तु बहि
 संधाततः पुनः। अथ संधाविधिः। गृह्यसूत्रे। अरण्ये समिधाय। संधा
 मास्ते नित्यं वाग्यतठनरापराभिमुखो न्युष्टमदेशमानकत्राणं दर्शनात्
 अथ प्रयोगः। संकल्यावाहुनोदकप्राशनमंत्रजपनिवेदनोदकप्रक्षेपव
 त्रैशकलेकमघ्रातः संधावत्कुमार्। सायं संध्यापाशनमहं करिष्याहविशंक
 ल्यः। सायं संध्यासरस्वतीतक्षा लक्ष्मीं वरां वृक्षां शंखचक्रगदापद्महस्तां
 रुद्राकृतां मातवेदमुद्गिरंतीं। वेङ्कटेश्वर्यां आदित्यमंडलकां सोहमांतां। आ
 माहिवरदे। देवि चतुस्तुभे। वेङ्कटादि। नि। सरस्वती। कुंदसां माता। वेङ्कटोती
 नमोस्तुते। इत्यावाहुनं। अग्निश्च यस्य नारायणोऽग्निः प्रचलतिः। प्राशने वि
 अग्निश्च मा मनुश्च। मनुपतयश्च मनुचतेयः पापेभ्यो रक्षां तां। यदक्र
 पापमकार्षं मनसा वाचो हस्ताभ्यां पद्मां मुदरेणादिष्या अहस्तवत्पुंउ
 यकिं चतुर्दितं मयि इदमहं मा मृतयो नो सत्यं को तिजुहा मिच्छाहण
 इत्याचम्य। सायं नृपविश्वतो जलि त्रयं मज्जमेतरेण व्यासः। कराभ्यां तां
 मादावगायत्याचा निमंत्रितं। आदित्याभिमुखोऽस्तिष्ठन्निःक्षिपेत्संध्यामोक्षं
 मत्तदेव उमध्याके क्षेपणीयं। द्विजातिभिरिति। ततो यथाशास्त्रेणापत्री
 नलमंत्रालिना दत्तायायाचा निमंत्रयेत्। दद्याद्धर्ममतिष्ठां गच्छी

इतिहासपुराणे कैः प्रथमस्तमको नयेत्। अष्टमे जो कया नास्तु बहि
 संधाततः पुनः। अथ संधाविधिः। गृह्यसूत्रे। अरण्ये समिधाय। संधा
 मास्ते नित्यं वाग्यतठनरापराभिमुखो न्युष्टमदेशमानकत्राणं दर्शनात्
 अथ प्रयोगः। संकल्यावाहुनोदकप्राशनमंत्रजपनिवेदनोदकप्रक्षेपव
 त्रैशकलेकमघ्रातः संधावत्कुमार्। सायं संध्यापाशनमहं करिष्याहविशंक
 ल्यः। सायं संध्यासरस्वतीतक्षा लक्ष्मीं वरां वृक्षां शंखचक्रगदापद्महस्तां
 रुद्राकृतां मातवेदमुद्गिरंतीं। वेङ्कटेश्वर्यां आदित्यमंडलकां सोहमांतां। आ
 माहिवरदे। देवि चतुस्तुभे। वेङ्कटादि। नि। सरस्वती। कुंदसां माता। वेङ्कटोती
 नमोस्तुते। इत्यावाहुनं। अग्निश्च यस्य नारायणोऽग्निः प्रचलतिः। प्राशने वि
 अग्निश्च मा मनुश्च। मनुपतयश्च मनुचतेयः पापेभ्यो रक्षां तां। यदक्र
 पापमकार्षं मनसा वाचो हस्ताभ्यां पद्मां मुदरेणादिष्या अहस्तवत्पुंउ
 यकिं चतुर्दितं मयि इदमहं मा मृतयो नो सत्यं को तिजुहा मिच्छाहण
 इत्याचम्य। सायं नृपविश्वतो जलि त्रयं मज्जमेतरेण व्यासः। कराभ्यां तां
 मादावगायत्याचा निमंत्रितं। आदित्याभिमुखोऽस्तिष्ठन्निःक्षिपेत्संध्यामोक्षं
 मत्तदेव उमध्याके क्षेपणीयं। द्विजातिभिरिति। ततो यथाशास्त्रेणापत्री
 नलमंत्रालिना दत्तायायाचा निमंत्रयेत्। दद्याद्धर्ममतिष्ठां गच्छी

[illegible]